

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет комп'ютерних наук,
управління та адміністрування
Кафедра публічного управління
та менеджменту
природоохоронної діяльності

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: Передумови створення інфраструктури ринку екологічних інновацій

Виконала студентка групи ПУА- 41
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
Дорощук Єлизавета Олександрівна

Керівник д-р.екон.наук, проф.
Павленко Олена Пантеліївна

Консультант

Рецензент д-р.екон.наук, проф.
Сербов Микола Георгійович

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет комп'ютерних наук, управління та адміністрування
Кафедра Публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності
Рівень вищої освіти бакалавр
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва)
Освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
Павленко О.П.
“02” березня 2022 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА**

Студентці Дорошук Єлизаветі Олександрівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Передумови створення інфраструктури ринку екологічних інновацій

керівник роботи Павленко Олена Пантеліївна, д-р.ekon.наук, проф.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ОДЕКУ від “20” грудня 2021 року №266-С

2. Строк подання студентом роботи 7 червня 2022 року

3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти в галузі економіки та природокористування, офіційні статистичні дані щодо народного господарства та інноваційної діяльності, вітчизняні та зарубіжні видання, матеріали наукової періодики

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Інноваційна політика при переході до стійкого розвитку

2. Передумови розвитку еколого-орієнтованої інноваційної діяльності

3. Прикладні аспекти формування ринку екологічних інновацій

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

1. Аналіз чисельності фахівців, які працюють у науково-дослідній сфері (тис.чол). 2.

Динаміка числа фахівців спеціалістів, з вченим ступенем за віковими категоріями а)

доктора наук, б) кандидата наук. 3. Аналіз темпів зростання кількості фахівців та зміна

їх вікової структури. 4. Впровадження інновацій на промислових підприємствах. 5.

Динаміка інноваційної активності промислових підприємств України у 1991-2018 рр.

6. Класифікація інновацій. 7. Класифікація екологічних інновацій за різними ознаками.

8. Особливості руху товару – інновації. 9. Кількісні значення експертної оцінки

інноваційного проекту за різних форм його експертизи. 10. Координати фіксуючих

точок при прогнозуванні попиту нові товари за етапами інноваційного циклу. 11.

Ланцюжок суб'єктів, які беруть участь у формуванні та розвитку ринку екологічних

інновацій. 12. Рекомендації щодо застосування методів аналізу ризику розробника

екологічних інновацій, обумовленого діями суб'єктів ринку. 13. Оцінка ступеня

надійності суб'єкта процесу формування ринку екологічних товарів (дані умовні). 14. Критерії оцінки надійності та відповідно ризику взаємодії із суб'єктами формування ринку екологічних інновацій. 15. Групування можливих джерел фінансування інноваційної діяльності в природоохоронній діяльності. 16. Джерела фінансування інновацій по фазам життєвого циклу інновацій. 17. Структура ринку інновацій. 18. Структура наукомістких підрозділів у ринковій економіці.

Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 2 березня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1.	Робота з літературними джерелами	02.03-06.03.22	90	відмінно
2.	Робота над розділом 1 «Інноваційна політика при переході до стійкого розвитку»	07.03-15.03.22	88	добре
3.	Робота над розділом 2 «Передумови розвитку еколого-орієнтованої інноваційної діяльності»	16.03-20.03.22 17.05-21.05.22	90	відмінно
4.	Рубіжна атестація	17.05-19.05.22	88	добре
5.	Робота над розділом 3 «Прикладні аспекти формування ринку екологічних інновацій»	22.05-01.06.22	90	відмінно
6.	Оформлення роботи	02.06-06.06.22	90	відмінно
7.	Здача роботи на кафедрі (п.4.1)	07.06.22		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		90	відмінно

Студент _____

(підпис)

Дорошук Є. О.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

(підпис)

Павленко О. П.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ПРИ ПЕРЕХОДІ ДО СТІЙКОГО РОЗВИТКУ	8
1.1. Концепція інноваційно-технологічного розвитку України	8
1.2. Сучасний стан розвитку інноваційної сфери в Україні.....	11
1.3. Інноваційна політика при реалізації принципів сталого економіко-екологічного розвитку України	22
РОЗДІЛ II. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	35
2.1. Екологічні інновації як інструмент забезпечення екологічної безпеки соціально-економічного розвитку	35
2.2. Характеристика екологічних інновацій як товару.....	42
2.3. Моделювання ринкових характеристик проекту екологічної інновації ...	44
РОЗДІЛ III. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ	50
3.1. Екологічні інновації та ризики	50
3.2. Аналіз джерел фінансування екологічних інновацій	61
3.3. Передумови створення інфраструктури ринку екологічних інновацій.....	68
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	80
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	87

ВСТУП

Ринкові перетворення в Україні відбуваються в умовах глибокої соціально-економічної та екологічної кризи, вихід з якої вимагає внесення суттєвих змін до існуючих теоретичних та методичних підходів щодо управління процесами екологізації економіки. Підходи, що базуються на капіталомістких природоохоронних заходах, економічно недосконалих заборонах та санкціях, практично вичерпали себе, оскільки їх застосування погіршує і без того скрутне фінансове становище вітчизняних суб'єктів господарської діяльності, звужує можливості реалізації наявних ринкових можливостей їх розвитку.

Актуальність теми. Подолання розбіжностей між економічним зростанням та збереженням (або навіть поліпшенням) стану навколишнього середовища неможливе без розробки та впровадження на ринку екологічних інновацій (таких, що сприяють зниженню екодеструктивного впливу на навколишнє середовище).

Проте світова практика свідчить, що формування ринку екологічних інновацій неможливе без удосконалення системи державного та регіонального регулювання та стимулювання їх розробок переважно у бік позитивної мотивації у контексті концепції екологічно збалансованого сталого соціально-економічного та інноваційного розвитку. Це потребує подальшого відпрацювання підходів до обґрунтування еколого-економічної доцільності створення ринку екологічних інновацій.

Сприйняття інновацій як визначального чинника економічного розвитку знайшло своє відображення у багатьох дослідженнях як зарубіжних, так і вітчизняних авторів, теоретиків і практиків. Майже кожен дослідник, традиційно для інноватики, пропонує критерії та ознаки класифікації інновацій, розглядає структуру інноваційного процесу, проводить дослідження ціноутворюючих факторів, проте тематиці ринку інновацій, тим більше ринку екологічних інновацій, приділило увагу дуже обмежене коло дослідників. Як наслідок,

відсутність обґрунтування його місця у системі ринків, нечітко визначено його об'єкт та структуру, не досліджено механізм функціонування даного типу ринку.

Крім того, недостатньо розробленими є врахування факторів ризику на ринку екологічних інновацій.

Недостатня розробка багатьох аспектів зазначених проблем, а також важливість їхнього теоретичного та практичного значення у реструктуризації економіки країни з урахуванням її специфіки визначили тему кваліфікаційної роботи.

Мета та завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування необхідності формування ринку екологічних інновацій в Україні.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

– визначити соціально-економічні передумови та оцінити перспективи формування ринку екологічних інновацій;

– здійснити аналіз сучасного стану розвитку інноваційної сфери в Україні;

– дослідити сутність інновацій та визначити роль інноваційної політики при переході до сталого розвитку;

– визначити основні класифікаційні ознаки екологічних інновацій;

– досліджувати та систематизувати джерела фінансування еколого-інноваційної діяльності;

– визначити джерела ризику запровадження екологічних інновацій на ринку.

Об'єктом дослідження є ринок екологічних інновацій, який призначений забезпечити такі зміни у соціально-економічному розвитку, які поряд із позитивним соціально-економічним ефектом покращують стан природного середовища або значно зменшують негативний вплив на навколишнє середовище.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали роботи класиків економічної теорії, сучасні наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі дослідження інноваційних процесів. У дипломному проекті використано методи статистичного аналізу – для аналізу емпіричних даних,

оцінки тенденцій розвитку інноваційної діяльності та перспектив формування ринку екологічних інновацій; графічного аналізу – для відображення даних, пов'язаних із інноваційними процесами; групування та економічний аналіз щодо основних теоретичних висновків.

Інформаційною базою є законодавчі та нормативні акти в галузі економіки та природокористування, офіційні статистичні дані щодо народного господарства та інноваційної діяльності, вітчизняні та зарубіжні видання, матеріали наукової періодики.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Формування ринкового господарства є процесом складним та тривалим, що передбачає загальносоціальні зміни, які включають як власне економічні, так і політичні, соціальні та культурні аспекти. Проблеми різних галузей господарства мають різну природу. В Україні ринкові відносини найбільш активно формуються або в галузях, які й раніше використовували принципи економічної відповідальності (окремі ринкові інструменти, госпрозрахунок тощо), або в зовсім нових секторах економіки. Прикладом такого молодого нетрадиційного сегмента економіки є ринок екологічних інновацій.

По суті, ринок екологічних інновацій охоплює ті сегменти економіки та інноваційної діяльності, продукція яких використовується для забезпечення та підтримки екологічної безпеки населення, підвищення її рівня. Отже, на даному ринку представлені розробники, які пропонують нововведення у технологіях виробництва, а також послуги з розробки відповідних природозахисних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, підвищення рівня екологічної освіти, широкий спектр проектних, аналітичних, експертних та консалтингових послуг тощо. Фрагментарно представлені на ринках окремих інновацій Західної Європи та Північної Америки галузі, що забезпечували та обслуговували процес розробки екологічних інновацій, вже на початку 80-х років сформували своєрідну екоіндустрію. За деякими оцінками, обсяг світового екологічного ринку досяг 1996 р. приблизно 452 млрд. дол. у формі доходів, отриманих приватними компаніями та органами приватного сектора. Половина цієї суми припадала на оплату послуг, тоді як друга половина практично порівну розподілялася між продажем обладнання та продажем екологічних ресурсів – таких, як водні ресурси, енергія та поновлювані матеріали.

Для позначення даного сегмента ринку в сучасній літературі використовуються кілька дефініцій, серед яких найбільш поширені екоіндустрія, екологічний ринок, ринок екологобезпечних інновацій. За визначенням Організації економічного співробітництва та розвитку, екоіндустрія охоплює діяльність з розробки, впровадження та виробництва результатів еколого-

орієнтованої інноваційної діяльності для оцінки, попередження, обмеження, мінімізації або усунення екологічних збитків, завданих водному середовищу, повітрю та ґрунту, а також проблем, пов'язаних з відходами, шумом та екосистемами. Інновацією виступають і технології з вищим рівнем екологічної безпеки, якісніші з екологічної точки зору продукти та послуги, що зменшують екологічний ризик та мінімізують забруднення та використання ресурсів.

Продукція екоіндустрії реалізується на ринку, формуючи в такий спосіб пропозицію у ньому. Усі інновації, представлені на цьому ринку, можна розділити: у сфері застосування – управлінські, організаційні, соціальні, промислові тощо; за масштабами – трансконтинентальні, транснаціональні, регіональні; за видами екодеструктивних процесів, що попереджаються - порушення ландшафтів, механічне забруднення, біологічне забруднення, хімічне забруднення, фізичне.

У формуванні попиту на продукцію екоіндустрії беруть участь всі традиційні економічні суб'єкти - фінансові та нефінансові корпорації (фірми), держава, іноземні резиденти, домогосподарства.

Усіх учасників ринку таких товарів та послуг об'єднує загальна соціальна функція – забезпечення екологічної безпеки, у процесі реалізації якої вони створюють та впроваджують певний продукт у формі інновації, від реалізації якої отримують прибуток.

Таким чином, суб'єкти ринку екологічних інновацій можуть бути традиційно поділені на виробників та споживачів. При цьому виробники є водночас і споживачами: як виробничі одиниці вони споживають товари, послуги, ресурси та технології виробничого призначення, а як фізичні особи, зайняті у виробництві, формують попит на продукцію, призначену для індивідуального споживання. У свою чергу, споживачі, відповідно до характеру споживання, поділяються на дві групи: виробничу та індивідуальну.

Ринок екологічних інновацій перебуває у тісному взаємозв'язку з іншими секторами інноваційного ринку, і з ринком чинників виробництва. Так, розвиток ринку екологічних інновацій стимулює раціональне використання природних

ресурсів, сприяє мінімізації негативних наслідків порушення екологічної рівноваги природних систем, удосконаленню методики та практики оцінки збитків, завданих погіршенням якості природних ресурсів тощо, тобто має безпосередній вплив на стан ринку природних, сировинних та енергетичних ресурсів. Розвиток ринку екологічних інновацій впливає і стан ринку праці - з одного боку, забезпечуючи попит на робочу силу, а з іншого - впливаючи на умови її відтворення.

Капіталовкладення в будь-яку галузь також є фактором розвитку ринку екологічних інновацій, оскільки обов'язковою складовою техніко-економічного обґрунтування проекту є проведення його екологічної експертизи, а також встановлення необхідного природоохоронного (наприклад, очисного) обладнання. У свою чергу розширення ринку таких інновацій формує додаткову сферу залучення інвестиційних ресурсів.

Специфічним є зв'язок ринку екологічних інновацій із ринком технологій. Розвиток енерго- та ресурсозберігаючих, мало- та безвідходних технологій фактично означає одночасний розвиток ринку екологічних інновацій, оскільки ринок відповідних технологій або технологічних ресурсів – продуктів екоіндустрії – формує четвертий сегмент ринку таких інновацій (поряд з ринками екологічно чистих товарів, послуг та ресурсів). А впровадження будь-якої новітньої виробничої технологічної лінії в сучасних умовах вимагає її комплектації відповідним природоохоронним обладнанням, що, своєю чергою, формує попит на продукцію екоіндустрії.

Специфіка розвитку ринку екологічних інновацій та послуг у країнах із перехідною економікою полягає в тому, що в них основними лімітуючими факторами є економічний, організаційний та технологічний. При цьому в країнах, які не входили до складу СРСР, зростання зазначеного сектора визначається, насамперед, доступом до сучасних технологій підвищеного рівня екологічної безпеки, а також обсягами міжнародної фінансової підтримки. Головною проблемою нових незалежних країн залишається недостатній розвиток ринкових інституцій як таких та відсутність стабільного

загальноєкономічного зростання. На цьому тлі недостатнє технологічне забезпечення та необхідність створення дієвого економічного механізму екологічного стимулювання мають похідний характер.

Однак не можна не відзначити ряд істотних переваг цієї групи країн над країнами, що розвиваються. Йдеться про сформованість законодавчої та нормативно-правової бази, усвідомлення актуальності екологічних проблем та розуміння небезпеки екологічних ризиків. Проблемними залишаються питання практичного застосування розробок, забезпечення ефективності розроблених інструментів, збереження набутого досвіду.

Провідними чинниками формування ринку екологічних інновацій в Україні виступають соціальний, правовий та економічний, прояв яких є певною мірою дискретним. При цьому дія соціального фактора проявляється через усвідомлення суспільством потреби у забезпеченні екологічної безпеки, споживанні екологічно чистих продуктів, можливості контакту з незмінною природою та підкреслює однакову значущість екологічного та економічного критеріїв розвитку суспільства. Сутність правового чинника полягає у створенні законодавчого природоохоронного поля та формуванні нормативно-правової бази природокористування. Зміст економічного чинника сконцентровано у наявності економічних механізмів та інструментів регулювання природокористування та природоохоронної діяльності.

Проголошення Україною курсу на ринкову трансформацію економічної системи створило організаційно-політичні передумови розвитку ринку екологічних інновацій, формування відповідної інфраструктури. Однак у 90-ті роки ХХ ст. виявилася і зворотний бік економічного чинника. Глибока економічна криза значно обмежила обсяг як державних, так і приватних ресурсів, які могли б бути спрямовані на оптимізацію природокористування, вдосконалення природоохоронної діяльності, реалізацію цільових природоохоронних програм.

Економічні можливості та перспективи формування та розвитку ринку екологічних інновацій в Україні визначаються цілою групою факторів, частина

яких є універсальною, а частина – відображає національну специфіку. Наприклад, різноманітність факторів попиту на ринку екологічних інновацій можна згрупувати таким чином: нормативно-правові обмеження господарську діяльність; економічні та фінансові мотиви економічних суб'єктів; податкова політика держави у сфері природокористування; просвітницька діяльність, поінформованість населення та суспільна думка.

Командно-адміністративні методи традиційно виступають дієвим інструментом поліпшення стану навколишнього природного середовища, але, оскільки асигнування на природоохоронні цілі в більшості випадків спрямовуються скоріше на мінімізацію негативних наслідків забруднення, накопичення відходів або зараження, ніж на попередження їх виникнення, то заходи щодо забезпечення дотримання екологічних нормативів найчастіше супроводжуються лише витратами без отримання вигод. Норми, регулюючі здійснення інвестицій у інфраструктуру, виступають особливо сильним чинником попиту екологічні інновації, оскільки у країнах із перехідною економікою інвестиції одна із основних джерел попиту екологічні інновації.

У розвинених країнах, поряд з інструментами нормативного регулювання активно використовуються економічні інструменти - екологічні збори та податки, дозволи та ліцензії, відрахування за забруднення навколишнього середовища, квоти на викиди, скиди та поховання, природоохоронні субсидії тощо. Вони доповнюють нормативні положення, стимулюючи вжиття заходів щодо боротьби із забрудненнями та мобілізуючи ресурси для фінансування екологічних послуг. Застосування таких інструментів є ефективним на етапі стимулювання дій щодо постійного поліпшення екологічних показників виробничої діяльності.

Розширення попиту на екологічні інновації з боку державного сектору в Україні стримується бюджетними обмеженнями через дефіцит бюджетних коштів, необхідних для створення або вдосконалення екологічної інфраструктури, реабілітацію забруднених територій, реалізацію великих будівельних проєктів. Чинником зростання попиту з боку держави можливо

поліпшення поінформованості державних органів про ризики та витрати, пов'язані з екологічними проблемами.

Специфічною є роль громадської думки в Україні. На жаль, можна констатувати, що випадки прямого його впливу на процес прийняття управлінських рішень у сфері забезпечення екологічної безпеки поодинокі, загалом воно опосередковане. Але така ситуація не виправдовує нехтування цим фактором, оскільки відповідна поінформованість громадськості може забезпечити підтримку державних рішень, які, в іншому випадку, можуть бути непопулярними (наприклад, рішення про підвищення цін на природні ресурси або про переорієнтацію спрямування державних ресурсів на покращення стану довкілля). Специфіка даного фактора полягає і в тому, що громадська активність, що включає інтерес до екологічних проблем та готовність брати участь у їх обговоренні, залежить не тільки від освітнього рівня, а й від вільного часу, рівня матеріальної забезпеченості. Все це, на жаль, не дає підстав очікувати на підвищення значущості даного фактора.

Попит на екологічні інновації може стимулюватися як вимогами нормативно-правової системи, а й економічними і фінансовими мотивами самого розробника. Перспектива отримання відповідних вигод завдяки більш раціональному використанню сировинних матеріалів та енергії, а також скороченню, ліквідації або вторинному використанню відходів може стимулювати придбання відповідних інновацій, але в обсягах, які будуть визначатися економічним законом спадною прибутковістю, фінансові міркування можуть бути фактором попиту на екологічні інновації.

Однак, з урахуванням обмеженого фінансування науково-дослідних та конструкторських розробок, з одного боку, та необхідності у негайному застосуванні еколого-орієнтованих інноваційних технологій – з іншого, доцільне створення умов, які сприяли б освоєнню та адаптації зарубіжних екологічних інновацій.

Формування партнерських зв'язків нашої держави з розвиненими країнами у сфері виробництва та реалізації екологічних інновацій дозволило б підтримати

операції на вітчизняному ринку цих інновацій та послуг, що перебувають у стадії формування; отримати доступ до передових технологій, тобто посилити технологічний потенціал держави; отримати прямий доступ до світового ринку екологічних інновацій, його окремих сегментів – ринків інших країн; брати участь у міжнародних інформаційних та проектних мережах. Міжнародне співробітництво є також важливим фактором вирішення проблеми розриву між екологічними потребами та наявними для їх задоволення ресурсами. Особливого значення в даному контексті набуває міжнародне фінансування.

Зміцнення потенціалу країни з розробки екологічних інновацій сприятиме вирішенню низки актуальних завдань, зокрема - проблеми пошуку оптимальних шляхів забезпечення екологічної безпеки населення, тобто розширення можливостей для забезпечення дотримання екологічних вимог до товарів, послуг та технологій, що імпортуються; підвищення привабливості об'єктів розміщення прямих іноземних інвестицій; зміцненню інших секторів економіки (особливо тих, у розвитку яких велику роль відіграє екологічна якість природних умов чи ресурсів, наприклад, туризму). Крім того, сектор екологічних послуг є потенційною експортною галуззю.

Таким чином, стимулюючи розвиток еколого-орієнтованого інноваційного ринку, держава, з одного боку, отримує дієвий інструмент задоволення актуальних потреб суспільства до екологічних інновацій, а з іншого - формує активний сектор економіки, здатний запропонувати нові робочі місця та залучити інвестиції. Цей сектор має потужний потенціал, можливість реалізації якого багато в чому залежатиме від ефективності заходів державної підтримки ринку екологічних інновацій, розробки та впровадження економічних та фінансових механізмів стимулювання його розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Буднікевич І.М. Становлення регіонального ринку інновацій (на прикладі Карпатського регіону): Автореф. дис.. канд. екон. наук. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2012. с.20.
2. Бузько І., Співак З. Управління інноваціями для підприємства. Бізнесінформ. 2013. №6. С.69-72.
3. Бузько І. Р., Труніна І. М., Загірнян Д. М. Економічний ризик та управління інноваційною діяльністю підприємства. К., 2011.
4. Воронко Н.О. Організаційно-економічне забезпечення інноваційної діяльності в промисловості: Автореф. дис.. канд. екон. наук. Харків: Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут", 2017. с.17
5. Воронков Д. Інновації та ризик. Бізнесінформ. 2012. №6. С.73-74.
6. Департамент інтелектуальної власності України. URL: <http://www.spou.kiev.ua> (дата звернення: 21.05.2022).
7. Забарна О.М. Стратегія розвитку промислового виробництва на підставі активізації інноваційної діяльності: Автореф. дис. канд. екон. наук. Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2018. 18 с.
8. Завлін П.Н., Іпатов А.А., Кулагін А.С. Інноваційна діяльність у умовах ринку. СПб.: Наука, 2014.
9. Закон України "Про Державний бюджет України на 2018 рік". Урядовий кур'єр. 2018. №243 (28 грудня). С.5-9.
10. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 26 червня 1991р. Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища.
11. Закон України "Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки" №2623-III від 11 липня 2011р. Проблеми науки. 2011. №9. С.2-3.
12. Захожай О., Луговський В., Гулюватий В. Ринок науково-технічного

потенціалу промисловості. Економіка України. 2012. №2. С.77-79.

13. Економіка України: потенціал, реформи, перспективи: Монографія у 5т., том 1. Огляд економіки України за 2010-2018 роки / За ред. В.Ф.Бесєдіна, Л.К.Кульпінської. К.: 2009. 480с.

14. Інноваційний менеджмент: Довідковий посібник / За ред. П.Н.Завліна, А.К.Казанцева, Л.Е.Мінделі. СПб.: Наука, 2011. 560 с.

15. Ільєнкова С.Д., Гохберг Л.М., Ягунін С.Ю. та ін. Інноваційний менеджмент: Підручник для ВНЗ/ За ред. С.Д.Ільєнковой. М.: Банки та біржі: ЮНИТИ, 2013.

16. Інноваційне забезпечення структурної перебудови національної економіки. Зб. наук. пр. / НАН України Ін-т економіки; Редкол. Л.К.Безчасний (від. ред.) та інші. Київ, 2018. 152с.

17. Карпіщенко Т.О. Економічний механізм інновацій екологічної спрямованості: Автореф. дис.. канд. екон. наук. Суми: СумДУ, 2010.

18. Ковальов Г.Д. Інноваційні комунікації: Навч. посібник для ВНЗ. М.: ЮНІТІ-ДАНА, 2010. 288с.

19. Концепція сталого розвитку. Світ. 2013. №12.

20. Котлер Ф. Основи маркетингу. М.: Бізнес-книга, 2015. 698 с.

21. Кредісов О., Наумова В. Маркетинг на зламі ХХ та ХХІ століть: Особливості та перспективи розвитку. Економіка України. 2018. №9. С. 4-11.

22. Кутейніков А. А. Мистецтво бути новатором. М., 2010.

23. Лапко Олена. Економіка інновацій: Навчальний посібник. Івано-Франківськ, ІФДТУНГ, 2018. 136 с.

24. Лапко Олена. Інноваційна діяльність у системі державного регулювання. К.: ІСП НАНУ, 2018. 254 с.

25. Маркс К., Енгельс Ф. Твори 2-ге вид.

26. Мединський В.Г., Шаршукова Л.Г. Інноваційне підприємництво М., 1997.

27. Методи вирішення екологічних проблем. / За ред. д.е.н., проф. Л.Г.Мельника. Суми: ВТД «Університетська книга», 2011. 462с.

28. Механізм регулювання економіки, економіка природокористування,

економіка підприємства та організація виробництва. Суми: Вид-во СумДУ. 2011. №1-2.

29. Мова Н., Хаустов В. Інноваційна діяльність та напрямки її розвитку. Економіка України. 2011. №6. С. 29-34.

30. Михайлова Л.І., Гуторов О.І., Турчіна С.Г., Шарко І.О. Інноваційний менеджмент : навч. посібник. Вид. 2-ге, доп. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 234 с.

31. Науково-технічний прогрес: словник / Упоряд.: В.Г.Горохов, В.Ф.Халіпов.- М.: Політвидав,1999.

32. Нижегородцев Р. Регулювання інноваційного процесу за умов кризи. Проблеми теорії та практики управління, 2011. №3.

33. «Про основні напрямки державної політики України в галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки». Постанова Верховної Ради України від 5 березня 2018 р. № 188/98 – ВР. Відомості Верховної Ради України.

34. Попов Є. Актуальні питання маркетингу. Маркетинг. 2016. № 1 (50). С. 20-34.

35. Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році. К.: Інф.-бачення. Центр Держкомстату України, 2017. 404с.

36. Пригожин О.І. Нововведення: стимули та перешкоди (соціальні проблеми інноватики). М.: Політвидав, 1999.

37. Потапенко Н. Особливості формування ринку екологобезпечних товарів, технологій та послуг в Україні. Економіка України. 2010. №8. С.28-33.

38. Проблеми охорони інтелектуальної власності в Україні (Аналітична доповідь УЦЕПД)//Національна безпека та оборона, 2018. №10. С.2-46.

39. Проблеми сталого розвитку України. К.: БМТ, 2012. 401с.

40. Програма дій. Порядок денний на ХХІ століття та інші документи конференції в Ріо-де-Жанейро. Женева: Центр "За наше майбутнє", 1993. 70с.

41. Соколик М.П. Основні макропоказники рівня життя населення України:

тенденції та перспективи. Актуальні проблеми економіки. 2011. №3-4.

42. Соколов Д.В., Тітов А.Б., Шабанова М.М. Передумови аналізу та формування інноваційної політики. СПб.: ГУЕФ, 2017.

43. Статистика науки та інновацій, Короткий термінологічний словник. / За ред. Л.М.Гохберга. М.: Центр дослідження та статистики науки, 1996.

44. Статистичний щорічник України за 2010. К.: Техніка, 2010.

45. Україна: поступ у XXI століття. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2010-2014 роки. Послання Президента України до Верховної Ради України. 2010 рік. Урядовий кур'єр.-2010.-№34 (23 лютого).С.-5-12.

46. Хучек М. Інновації на підприємствах та їх впровадження. М: Луч, 2012.

47. Шевчук В.Я. Про концепцію переходу України до сталого розвитку/ Проблеми сталого розвитку України. К.: БМТ, 2011. С. 42-56.

48. Азгальдов Г. Г., Костін А. В. Інтелектуальна власність, інновації та кваліметрія. Економічні стратегії, 2018. № 2 (60). С.162-164.

49. Пітер Друкер. Бізнес та інновації. М.:Вільямс, 2017. 432 с. ISBN 0-88730-618-7

50. Косар Н.С., Марущак О.Я. Дослідження ринку інновацій України. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2011. №4. С. 310-312.

51. Орлов А. І., Орлова Л. А.Сучасні підходи до управління інноваціями та інвестиціями. Економіка XXI століття. 2012. № 12. С. 3-26.

52. Стойко І.І. Управління інноваціями (Програма, курс лекцій, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, тести). Навч.-метод. посібник. Тернопіль, ТНТУ імені Івана Пулюя, 2018. 200 с.

53. Харгадон Ендрю. Управління інноваціями. Досвід провідних компаній. М.:Вільямс, 2017. 304 с.

54. Гершман М.А. Інноваційний менеджмент. М.:Маркет ДС,2018.200 с.

55. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку М.: Прогресс, 1982. 231с.